

Uitgangspunten Lingewaards Warmteinfra Bedrijf (LWIB)

Paul Hospers
Februari 2021

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Waarom een publiek warmteinfra-bedrijf?	4
3	Uitgangspunten.....	5
3.1	Inleiding.....	5
3.2	Partijen en doelen	5
3.3	Strategie LWIB.....	6
3.4	Governance	7
3.5	Financiën	9
3.6	Risicomanagement.....	9
3.7	Businesscase nummer 1: uitbreiding Warmtenet NEXTgarden	11

1 Inleiding

We werken samen aan de benodigde energietransitie, op weg naar 55% CO₂ reductie in 2030 en een energieneutraal Lingewaard in 2050. Hiervoor maken we de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen.

Hiertoe willen we in Lingewaard de warmtevoorziening verduurzamen ('van het aardgas af gaan'). Dit is ook voor ons een grote opgave. Voor dichter bebouwde gebieden met een grote warmtevraag - waar duurzame warmtebronnen (mogelijk) zijn - is een warmtenet een goede oplossing. Een warmtenet kan in die gebieden tegen de laagste maatschappelijke kosten en het meest aantrekkelijke alternatief bieden voor aardgas aan bedrijven en bewoners. Zo hebben we dit afgesproken in het beleidskader energietransitie en in de transitievisie warmte.

Om tot ontwikkeling van een warmtenet in Lingewaard te komen zijn nodig:

1. Duurzame warmtebronnen.
2. Een warmtenet om het opgewarmde water te transporteren.
3. Afnemers (bedrijven en woningen) die de warmte gebruiken om gebouwen en water te verwarmen.

In het coalitieprogramma 2018-2022 en in het beleidskader energietransitie zijn de uitrol van het bestaande warmtenet op NEXTgarden als openbaar warmtenetwerk en onderzoek naar een gemeentelijk warmtebedrijf opgenomen. In een motie van september 2019 is het college door de raad opgeroepen een voorstel te doen tot oprichting van een gemeentelijk warmtebedrijf. Daarbij is meegegeven:

- a. Samenwerking met een technisch deskundige partner.
- b. Afstemming in de regio.
- c. Beheersbare investeringen en risico's.
- d. Uitwerking van splitsing tussen warmteproductie en netwerk / levering.

Deze punten zijn uitgewerkt in een voorstel om een Lingewaards Warmteinfra Bedrijf (LWIB) op te richten. Hierin nemen gemeente Lingewaard en Duurzame Energienetwerken Gelderland (DENG, een samenwerking van Firan en Oost NL – o.a. provincie Gelderland) deel. De redenen om hier als gemeente in deel te nemen en de uitgangspunten voor het op te richten LWIB zijn opgenomen in voorliggende notitie.

2 Waarom een publiek warmteinfra-bedrijf?

Als de gemeente niet de regie neemt, dan komt de benodigde warmtetransitie niet tot stand. Dan halen we de CO₂ reductie niet. En dan krijgen onze inwoners en bedrijven niet het meest aantrekkelijke aanbod om van het aardgas over te stappen op duurzame bronnen.

Dit is in het kort de reden om als gemeente deel te nemen in een publiek warmteinfra-bedrijf.

Binnen dat warmte-infrabedrijf richten we ons op warmtenetten als collectieve oplossing. Daar zit de meerwaarde van de publieke inzet. Voor individuele oplossingen om van het aardgas af te gaan (zoals warmtepompen) kan de markt zijn rol vervullen. Voor collectieve oplossingen zoals een warmtenet is er sprake van marktfalen. Dat concludeert het Rijk bij de toelichting op de nieuwe Warmtewet die in ontwikkeling is. Dat concluderen ook Alliander, provincie Gelderland en 8 Gelderse gemeenten in hun onderzoek naar een Gelders Warmteinfra Bedrijf (GWIB). Daarom doen we daarin als gemeente een stap extra.

Een warmtenet komt - ook in die gebieden waar het de laagste maatschappelijke kosten heeft en het meest aantrekkelijke alternatief biedt voor aardgas aan bedrijven en bewoners biedt - niet vanzelf tot stand. Als er geen warmtenet komt zetten bedrijven en inwoners zelf stappen. Nieuwe bedrijven, bijvoorbeeld op het Agropark, nieuwe tuinders, binnen NEXTgarden en inwoners kiezen dan voor individuele oplossingen voor (duurzame) warmte. Wanneer er vele individuele oplossingen worden gekozen, wordt de basis voor een collectieve oplossing steeds smaller. Dit leidt uiteindelijk dus tot hogere maatschappelijke kosten en hogere kosten voor inwoners en bedrijven. Dat is ongewenst. Dan realiseren wij onze doelen niet. Daarom zijn er stappen nodig.

Een publiek warmtebedrijf past ook bij de kaders en strategie voor de warmtetransitie die de raad eerder heeft vastgesteld. Hierin is aangegeven dat de gemeente de regie wil voeren en concrete stappen wil zetten om tot steeds verdere verduurzaming te komen. Daarbij zijn de volgende kaders vastgesteld: De warmtevoorziening van de toekomst is (1) betrouwbaar, (2) betaalbaar en (3) duurzaam. In het kader van de door te maken verandering ('van het gas af') gelden als kaders (4) tijdige realisatie, (5) keuzevrijheid en (6) toegankelijkheid. Deze kaders gelden ook bij de oprichting van een LWIB, en komen terug in voorliggende notitie.

3 Uitgangspunten

3.1 Inleiding

Beoogd is om als gemeente Lingewaard samen met DENG een “LWIB BV” op te richten. Hiertoe worden een aandeelhoudersovereenkomst en statuten voorbereid. Hierbij gelden de volgende hoofduitgangspunten, waarmee invulling wordt gegeven aan de voorwaarden die de raad in de motie heeft meegegeven:

- a. Gericht op het netwerk, niet op warmtebronnen en warmtelevering. Hiermee wordt buiten de specifieke risico's verbonden met de opwek en levering van warmte gebleven.
- b. Samen met Firan en Oost NL (o.a. provincie Gelderland) via DENG, als deskundige en solide partners.
- c. Risico's afgebakend op de inbreng van het eigen vermogen.

De systematiek van het LWIB werkt als volgt. Het LWIB bereidt een businesscase voor die voorziet in de aanleg en exploitatie van een stuk warmtenet. Deze businesscase wordt voorgelegd aan de aandeelhouders: gemeente Lingewaard en DENG. Na besluitvorming hierover worden de benodigde middelen aan het LWIB (in overeen te komen tranches) beschikbaar gesteld en gaat het LWIB over tot realisatie.

In het geval er vervolg-investeringen (via eventueel nieuwe businesscases) aan de orde zijn dienen in alle voorkomende gevallen beide aandeelhouders waaronder dus de gemeente Lingewaard (i.c. de raad) daar voorafgaand een besluit over te nemen. Op deze wijze is er een directe sturing op de investeringen en risico's van het LWIB.

Meer in detail zijn de uitgangspunten als volgt.

3.2 Partijen en doelen

Partijen en doelen

Er zijn twee solide partijen die aandeelhouder worden van het LWIB: Duurzame Energienetwerken Gelderland (DENG) en gemeente Lingewaard.

DENG

Aandeelhouders van DENG zijn:

- Oost NL (29,83% eigendom van Provincie Gelderland): 50% aandeelhouder in DENG.
- Firan (100% eigendom/dochter van Alliander NV): 50% aandeelhouder in DENG. N.B. Provincie Gelderland is voor 44,68% eigenaar van Alliander NV.

Provincie Gelderland belangrijke partner in DENG en de energietransitie.

De Provincie Gelderland is via DENG een belangrijke partner in het op te richten LWIB. De provincie is dan ook een partner in het verduurzamen van de warmtevoorziening in Lingewaard. De belangen in de beide aandeelhouders van DENG zijn als volgt opgebouwd:

- Oost NL (Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland):
 - 29,83% provincie Gelderland
 - 54,59% Staat der Nederlanden
 - 13,19% provincie Overijssel
 - 2,39% regio en Universiteit Twente
- Alliander NV (als 100% eigenaar van Firan):
 - 44,68% provincie Gelderland
 - 12,65% provincie Friesland
 - 9,16% provincie Noord-Holland
 - 9,16% gemeente Amsterdam
 - 24,65% overige (voornamelijk) gemeenten

Daarmee is DENG voornamelijk eigendom van publieke partijen die allen een rol hebben in het bevorderen en realiseren van energietransitie en duurzame warmtevoorziening.

De doelen van DENG en de aandeelhouders die daarin participeren zijn:

- Het (doen) realiseren van aan transport en distributie van duurzame energie gerelateerde projecten in de provincie Gelderland.
- Oost NL heeft als doel het versterken van de economische structuur van Oost Nederland (Gelderland en Overijssel).
- Firan heeft als doel het ontwikkelen en beheren van onafhankelijke duurzame energie-infrastructuren voor o.a. warmtetransport en -distributie.
- Alliander NV is een van de grootste energie-netwerkbedrijven van Nederland, en heeft zich tot doel gesteld om actief bij te dragen aan de energietransitie in Nederland.

Het belang van DENG is:

- Laagste maatschappelijke kosten energietransitie
- Gezonde bedrijfsvoering warmtenetten

Gemeente Lingewaard

Het doel van de gemeente (ten aanzien van duurzame warmtevoorziening) is vastgelegd in het beleidskader energietransitie en de transitievisie warmte. De gemeente volgt de doelen van het Gelders Energie Akkoord (55% CO2 reductie in 2030 en energieneutraal en aardgasvrij in 2050). Meer specifiek gaat het in 2030 om:

- 4.000 woningequivalenten aangesloten op een warmtenet.
- Betreffend warmtenet voor 80% gevoed met duurzame bronnen.
- NEXTgarden is energieneutraal op gebiedsniveau.
- Zilverkamp is als wijk van de toekomst voor 2028 van het aardgas of aardgasvrij-ready.

Het belang van gemeente Lingewaard is:

- Een aantrekkelijk aanbod van duurzame warmte voor de inwoners en bedrijven.
- Zo veel mogelijk aansluitingen op duurzame warmtevoorziening realiseren.
- Beheersing van de risico's, zowel bestuurlijk, technisch als financieel.

3.3 Strategie LWIB

Missie LWIB

De missie van het LWIB is om in Lingewaard open warmtenetten te realiseren en te exploiteren om hiermee verschillende (duurzame) warmtebronnen en zo veel mogelijk afnemers te verbinden.

Bij een open warmtenetwerk:

- Kunnen er meerdere bronnen van meerdere partijen op worden aangesloten.
- Kunnen meerdere warmteleveranciers actief zijn.
- Is het netbeheer onafhankelijk georganiseerd.

Visie LWIB

De visie van het LWIB is om in Lingewaard een bijdrage te leveren aan een haalbare, betaalbare en betrouwbare warmtetransitie op weg naar energieneutraliteit in 2050. Dit doet het LWIB door een overgang van aardgas naar een duurzame collectieve warmtevoorziening te faciliteren binnen die gebieden waar dit het meest aantrekkelijke alternatief voor inwoners en bedrijven biedt tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Rollen

Binnen het LWIB worden de volgende partijen en rollen onderscheiden:

DENG

- Directe aandeelhouder in LWIB.

Firan:

- Via DENG aandeelhouder in LWIB.
- Gemachtigd om namens DENG de taken van aandeelhouderschap uit te voeren.
- Focus op ontwikkelen, realiseren en exploiteren warmtenet Lingewaard.

Gemeente Lingewaard:

- Directe aandeelhouder in LWIB.
- Focus op ontwikkeling, bewonersbelang, verduurzaming, communicatie en participatie warmtenet Lingewaard.

Taken

De kerntaken van het LWIB zijn:

- Ontwikkeling, realisatie en exploitatie van transport- en distributienetten voor warmte: vanaf de uitkoppeling aan de bronzijde (maatwerk) tot en met de afleversets in de individuele woningen en afleverstations bij tuinders en bedrijven. Het eigendom/beheer van in pandig leidingwerk/installaties moet nader uitgewerkt worden met de andere partners.
- Realisatie van gewenste uitbreiding en verdichting van het warmtenetwerk. Het voorwerk voor de business ontwikkeling (gemeentelijke transitievisie warmte, wijkprocessen, wijkplannen) wordt buiten het LWIB belegd bij de gemeente en haar partners (waaronder Firan). Het LWIB gaat participeren in de fase van de ontwikkeling van de businesscase en neemt de projectverantwoordelijkheid over na de Financial Close.
- Systeem operator: Zorgen dat de juiste hoeveelheid warmte met de juiste condities van A naar B wordt gedistribueerd. De operationele invulling van deze rol kan LWIB (deels) uitbesteden; LWIB stuurt op strategisch en tactisch niveau.
- Het ontwikkelen, financieren en beheren van opslag van warmte (bijvoorbeeld Hoge Temperatuur Opslag kan onderdeel uitmaken van de taken van het LWIB. De exploitatie van de opslag wordt in voorkomend geval belegd bij een andere partij.
- Balans Verantwoordelijke: Partij die zorgt voor balans van warmtevraag en –aanbod door de inzet van regelvermogen. Deels/tijdelijk uitbesteden aan een derde partij is mogelijk.
- Meetbedrijf: Partij die metingen uitvoert ten behoeve van facturatie en leidingverlies. Deels/tijdelijk uitbesteden is mogelijk.

3.4 Governance

Zeggenschap

De zeggenschap is tussen de aandeelhouders 50-50 verdeeld. Beslissingen worden genomen op basis van consensus.

- De gemeente wil haar zeggenschap met name uitoefenen op de condities van de ontwikkeling van het warmtenet. Dit gaat om:
 - Ontwikkeling van duurzame warmtevoorziening tot stand brengen;
 - Belangen inwoners borgen (zo gunstig als mogelijke tarieven en voorwaarden);
 - Verduurzaming (stapsgewijs richting 100% duurzaam);
 - Wijkprocessen (communicatie en participatie).

- DENG (en Firan via DENG) willen zeggenschap met name uitoefenen op de condities van de bedrijfsvoering van het warmtenet. Dit gaat om:
 - Realisatie van het warmtenet;
 - Rendabele exploitatie van het warmtenet.

Sturing en verantwoording

De rechtsvorm is die van een Besloten Vennootschap (BV). De inrichting van de vennootschap vindt plaats via: 1) Directeur; 2) Raad van Toezicht (RvT) en 3) Algemene vergadering van aandeelhouders (AVA). Daarnaast zal de LWIB organisatie ingericht gaan worden met 1. een projectleider realisatie en exploitatie en 2. een projectleider businessontwikkeling.

De directeur wordt aangesteld door de AVA en is verantwoordelijk voor de dagelijkse sturing van het bedrijf. Dit omvat tenminste:

- Realisatie en exploitatie van een warmtenet (na besluitvorming door de aandeelhoudende partijen over de businesscase en inbreng van de benodigde middelen) binnen de door de AVA gestelde inhoudelijke, juridische en financiële kaders.
- Realisatie van uitbreiding en verdichting van het warmtenet.
- Bewaken van synergie in doelstellingen van LWIB en Gemeente Lingewaard en DENG.
- Inhoudelijke, juridische en financiële verantwoording naar AVA en RvT, zodanig dat deze ook voldoet aan getrouwheids- en rechtmatigheidseisen die door toezichthouders van aandeelhouders worden gesteld en waarop door de accountants van de aandeelhouders wordt getoetst.
- Inrichten van een adequate administratieve organisatie en het jaarlijks opstellen van bedrijfsplan en jaarverslag
- Het continu monitoren en beperken van de inhoudelijke, juridische en financiële risico's via adequaat risicomanagement (en rapportage daarover in tenminste het bedrijfsplan en het jaarverslag).

De RvT houdt toezicht op de algemene gang van zaken en geeft advies (onder meer op bedrijfsplan, jaarverslag en de rapportages risicomanagement).

De RvT bestaat uit drie leden:

- 1 lid benoemd door de AVA op voordracht van de gemeente Lingewaard
- 1 lid benoemd door de AVA op voordracht van DENG
- 1 onafhankelijke deelnemer benoemd door de AVA op voordracht van beide aandeelhouders.

De leden worden door de AVA benoemd. Er wordt gestreefd naar een inhoudelijke portefeuilleverdeling/expertise (techniek, financiën/risicomanagement, organisatie).

De AVA stelt jaarlijks het bedrijfsplan (komende jaar met doorkijk naar drie jaar daaropvolgend) en het jaarverslag (inclusief jaarrekening) vast.

De AVA bestaat uit twee leden:

- 1 lid van het College van B&W van de gemeente Lingewaard
- 1 lid namens DENG, i.c. de algemeen directeur van Firan.

Indien er een Gelders Warmteinfra Bedrijf (GWIB) wordt opgericht is het denkbaar dat aan de aandeelhouders wordt voorgesteld het LWIB hierin onder te brengen.

College en raad

De belangrijkste vorm van sturing vanuit college en raad vindt plaats door voorafgaande besluitvorming over een voorgelegde businesscase. De raad beslist hierbij in hoeverre er middelen beschikbaar worden gesteld. Het college krijgt het jaarverslag en het jaarlijkse bedrijfsplan met jaarbegroting en meerjarenprognose (beiden voorzien van actuele rapportages risicomanagement) ter informatie toegestuurd. Het college zal de raad jaarlijks informeren door middel van een informatienota met het jaarverslag en het jaarlijkse bedrijfsplan met jaarbegroting en meerjarenprognose van het LWIB.

Vanuit de ambtelijke organisatie zal er een 'contractpartner' worden aangesteld die als contactpersoon voor de directeur van het LWIB fungeert.

3.5 Financiën

De financiering van het LWIB vindt plaats door inbreng van Eigen Vermogen door de aandeelhouders en het aantrekken van Vreemd Vermogen indien nodig c.q. gewenst. Het inbrengen van Eigen Vermogen vindt niet eerder plaats dan na besluitvorming door elk van de aandeelhouders. Er kan verschil bestaan in de inbreng van Eigen Vermogen, de ene aandeelhouder kan meer inbrengen dan de andere. De verdeling in winstgevende aandelen wordt vastgesteld naar rato van het ingebrachte Eigen Vermogen. Dit betekent dat de aandeelhouder die meer Eigen Vermogen inlegt, naar rato een hogere winstuitkering krijgt (en meer risico loopt). Deze verdeling kan in de tijd veranderen. Bij tekorten/onvoorziene aanloopverliezen dient er naar rato van aandelenverhouding bijgestort te worden.

Het vereiste minimale rendement is op dit moment voor Firan 6%. Voor DENG en voor gemeente Lingewaard is het vereiste minimale rendement afhankelijk van de businesscase.

Iedere partij draagt de eigen ontwikkelkosten (DevEx). Deze komen ten laste van de business case. In te brengen ontwikkelkosten worden goedgekeurd door de wederpartij.

Er is een eerste businesscase opgesteld voor het realiseren van een warmteleiding binnen NEXTgarden (zie paragraaf 3.7). De verwachte investering en opstartkosten van het LWIB bedragen in totaal €3 miljoen. Hiervan brengt DENG € 2 miljoen in. Gemeente Lingewaard brengt € 1 miljoen in.

3.6 Risicomanagement

Zoals aangegeven omvat de verantwoordelijkheid van de te benoemen directeur van het LWIB onder meer de inrichting van een adequaat risicomanagement en tenminste periodieke rapportage daarover in bedrijfsplan en jaarverslag. Ook nu de oprichting van het LWIB in voorbereiding is, is er vanuit gemeente en Firan continu aandacht voor het managen van mogelijke risico's.

Het belangrijkste risico voor een te realiseren warmteleiding is het 'vollooprisico'. Dat is het risico dat er onvoldoende afname van warmte plaats vindt, waardoor de investering in het warmtenet(werk) niet, of pas laat, wordt terugverdiend. Bij de beoogde uitrol van het warmtenet binnen NEXTgarden is er een samenhang met de uitgifte van kavels op NEXTgarden en Agropark voor tuinbouw en bedrijven. Het risico is vergelijkbaar met bouwrijp maken voor gronduitgifte (eerst aanleg van riolering en wegen en dergelijke). Een aanzienlijk deel van het risico is af te dekken door hiervoor eerst de middelen (subsidie) vanuit NEXTgarden in te zetten.

Totstandkoming van een warmtenet binnen NEXTgarden zal de uitgifte van tuinbouwkavels op Bergerden (gemeentelijk eigendom) naar verwachting bespoedigen en daarmee de risico's beperken. Er ontstaat dan immers een aantrekkelijk all-in aanbod van bouwrijpe grond met duurzame collectieve verwarming.

Ook bij de uitrol van een warmtenet naar een bestaand woongebied dienen er eerst voldoende contracten te zijn getekend voor aansluiting aan het warmtenet. Hiermee wordt het volloopprijsco verkleind.

Naast het volloopprijsco voorzien we op dit moment de volgende risico's en beogen we de volgende (risicobeperkende) maatregelen:

Risico	Beschrijving	Kans	Impact		Maatregelen
Volloop met klanten in het gebied valt tegen	De gehanteerde volloop in de businesscase is een theoretische volloop	Middel	Middel	Inkomsten komen later binnen. Investing wordt minder snel terugverdiend	Vroegtijdige contractering van klanten.
Kostenoverschrijding CAPEX (aannemers-prijzen)	De bouwkosten blijken hoger dan ingeschat (aannemersprijzen)	Middel	Hoog	De investeringen worden niet geheel terugverdiend	Bouwteam contract met aannemer en zo vroeg mogelijk vastleggen i.v.m. capaciteitstekort op aannemersmarkt
Contract met beoogde warmteleverancier komt niet tot stand	Er komt geen contract met de leverancier van warmte, waardoor er geen aanbod van warmte is.	Middel	Laag	De investeringen worden niet terugverdiend	Contractering voorwaardelijk voor aanleg.
Lage prijs aardgas	Lage aardgasprijs leidt tot klanten die aardgas blijven gebruiken en niet gekoppeld willen worden aan warmtenet.	Middel	Middel	Minder warmtelevering, inkomsten vallen lager uit dan gepland. N.B. Te verwachten fiscale maatregelen hebben waarschijnlijk een prijsverhogend effect op aardgas.	Opnemen van aansluiten op warmtenet in kaveluitgifte tuinders en bedrijven. Aantrekkelijk aanbod.
Warmtewet/tarieven	Warmtewet maakt lokaal warmte (netwerk) bedrijf als beoogd onmogelijk/tarieven gemaximeerd op onhaalbaar niveau.	Laag	Middel	Beoogde organisatievorm/contracten dienen te worden aangepast en mogelijk onderbrengen in het op te richten GWIB..	Volgen Wet collectieve Warmtevoorziening (nieuwe warmtewet, in ontwikkeling). Aanpassen organisatie warmteketen / contracten.

3.7 Businesscase nummer 1: uitbreiding Warmtenet NEXTgarden

Er is een businesscase opgesteld om een warmteleiding te realiseren binnen NEXTgarden, langs de Azalealaan tussen de bestaande warmteleiding van Lingezege Energy ter hoogte van de gietwaterplas en uit te geven kavels op het Agropark. Hiermee ontstaat de mogelijkheid om warmte te leveren aan Groen Gas Gelderland en aan de daar gelegen uitgeefbare tuinbouwkavels. Ook bestaande en te ontwikkelen bedrijven op het Agropark komen hiermee binnen bereik. Hiervoor zijn kostenramingen opgesteld van de aan te leggen stukken warmtenet (1. gedeelte tussen het bestaande netwerk en Groen Gas Gelderland en 2. het gedeelte tussen Groen Gas Gelderland en de uit te geven kavels op Agropark).

De potentiële afzet aan warmte aan bestaande en te ontwikkelen (tuinbouw)bedrijven is in beeld gebracht. Verder is er in overleg met Lingezege Energy tot een concurrerend warmteaanbod gekomen. Op basis van deze ingrediënten is er tot een prijs voor de te rekenen kosten per te transporteren warmte-eenheid gekomen. Met deze transportkosten is er over een periode van 30 jaar rekening houdend met een gefaseerde volloop en een redelijk rendement een sluitende businesscase. De businesscase is verder toegelicht in een separaat document.

Voorgesteld wordt dat het LWIB deze eerste businesscase realiseert en de exploitatie van het warmtenet ter hand neemt.

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bommel
(026) 326 01 11

Naam opsteller
Team
Datum en versie

Paul Hospers
Ruimtelijk Beleid

Datum vaststelling
Vastgesteld door
Publicatiedatum
Zaaknummer

februari 2021